

Отже, ми дійшли до висновку, що соціальний і гуманітарний розвиток тісно пов'язані один з одним. А публічне управління, в свою чергу, відіграє вирішальну роль у взаємодії з суспільством. Публічне управління в цих сферах визначається, як сукупність підходів, методів, засобів та інструментів використовуючи які, держава має змогу регулювати і досліджувати потреби та інтереси членів суспільства. Лише тісна взаємодія цих сфер, дає змогу державі підтримувати та розуміти добробут нашої нації.

1. Голубчук В. С. Публічне управління соціальним розвитком на основі підвищення якості життя. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. Випуск 34/2022. С. 29.

2. Базиляк Н. О. Гуманітарні аспекти публічного управління освітньою політикою в контексті дотримання національної безпеки для суспільства на сучасному етапі. *Таврійський науковий вісник* № 1. С. 6.

3. Стельмахук Ю. І. Державне регулювання розвитку соціально-гуманітарної сфери: термінологічний інструментарій. *Державне управління*. К. 2010, С. 45.

Олена Орлова

кандидат юридичних наук, доцент

Ірина Мартинець

здобувач вищої освіти

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МІЖНАРОДНЕ ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА: КОНЦЕПЦІЇ ВИЗНАННЯ

Існують дві концепції щодо міжнародного верховенства права, які «конкурують». Перша ґрунтується на позитивістській теорії відповідності (compliance), друга -на структуралістській теорії, що спирається на практику. Перша більш характерна для правової та політичної науки, а друга для аналізу політичної влади, яку створює міжнародне право по відношенню до держав.

Ідея про те, що міжнародна політика має реалізовуватись у рамках права, вважається зрозумілою і цілком логічною, а відданість міжнародному верховенству права майже універсальна. Міжнародний порядок, заснований на правилах – це і фактичне існування миру, і нормативна мета, що переслідується і завжди буде переслідуватись. Однак, розглядаючи зміст та втілення цієї прихильності, можна виявити, що звичні положення про міжнародне верховенство права дещо суперечливі та емпірично нереалістичні. Повсюдна практика звернення до міжнародного права для виправдано поведінки держав – це і є міжнародне верховенство права. Такий підхід відображає інструментальне бачення міжнародного сучасного права,

його зв'язок з політикою влади.

Верховенство права стає визначальним як у концепції сучасної держави, так і в дослідженнях міжнародного права та міжнародної політики. Дві версії верховенства права (міжнародна та внутрішня) покликані вирішувати дуже різні проблеми. Внутрішня пов'язана з наявністю централізованої влади у суспільстві; її завданням є обмежити державну владу над народом за допомогою набору правил, що однаково застосовуються до всіх громадян. У міжнародних справах принцип верховенства права є відповіддю на відсутність такої централізованої влади, на зовнішні впливи, неефективність формально децентралізованої та атомізованої структури влади, характерної для системи суверенних держав [1, с.208].

Таким чином, міждержавні відносини будуються за особливою моделлю відносин між суб'єктами та правом. Деякі елементи, суттєві для внутрішнього верховенства права (наприклад, контроль за політичною владою), дуже підходять міжнародному устрою. Інші (такі, як легітимність зобов'язань) більш пристосовані до міжнародної сфери: міжнародні суб'єкти чітко висловлюють свою згоду щодо застосування зобов'язальних правових механізмів у той час як внутрішня суспільно-договірна теорія залежить від того як саме і коли індивід погоджується з цим зобов'язанням.

У внутрішньодержавній теорії верховенства права підкреслюється три основні положення: суспільство має керуватися стабільними, публічними та чітко визначеними правилами; ці правила повинні виконуватися абсолютно всіма людьми, у тому числі і державна влада та її представники; правила слід так само і неупереджено застосовувати до всіх справ і людей [2, с.98].

Зрозуміло, що жодне положення не може бути повністю застосоване до міжнародної справи. Стосовно першого положення – міжнародна правова система не може гарантувати, що право буде ясным, стабільним і відомим задалегідь, вона не в змозі вказати чи законна конкретна дія чи ні, незалежно від ідентичності розгляданого суб'єкта. Держави вільні у розробці своїх зобов'язань, пристосовуючи їх до своїх потреб та інтересів. Сукупність законів кожної держави є унікальною, і законність дії не може визначатися безвідносно до обставин. Одна і та ж дія може бути легальною, коли вона вчиняється однією державою, і незаконною, якщо вчинена іншою, законною стосовно однієї держави та незаконною стосовно іншої. Законність акту обумовлена швидше вибором конкретної держави. Другий принцип внутрішньодержавного верховенства права вимагає, щоб право застосовувалося до уряду як і, як і громадянам. Він має зберегти автономію правової сфери від політичної, забезпечити перевагу права над урядом, захистити індивідів від держави. Третій принцип верховенства права вимагає неупередженого та однакового застосування норм до всіх, незважаючи на особистість. Міжнародна правова система різними способами вимагає, щоб правова поведінка держав оцінювалася партикулярно як реакція на конкретні

обставини залучених сторін. Отже, кожне з трьох положень внутрішньодержавного верховенства права має відмінності від фундаментальних основ міжнародної системи.

Міжнародне панування права звертається до ідеї, що поведінка держави має узгоджуватися з усіма міжнародними зобов'язаннями, що належать до них [3, с. 127]. Результатом втілення цієї ідеї є добре впорядкований міжнародний простір. Широко поширене переконання, що держави мають поводитися відповідно до міжнародного права, на практиці, скоріше означає, що держави використовують джерела міжнародного права для пояснення та виправдання своєї політики. Міжнародне верховенство права стає «конституційним» у світовій політиці у сенсі забезпечення фундаментальних норм поведінки політичних діячів. Міжнародний конституціоналізм вірогідно залежить від сутнісних прихильностей до космополітизму, гуманізму чи демократії і не залежить від централізованої влади, і не впроваджений у будь-який конкретний внутрішній конституційний устрій.

Внутрішнє верховенство права має справу з проблемами управління, що виникають з ієрархічного устрою політичної влади всередині держави. Міжнародне верховенство права адресується проблемам взаємозалежності між суб'єктами права, зовнішніх умов і потенційних взаємних вигід, одержуваних у разі, коли юрисдикції вільні приймати власні рішення. Щодо трьох принципів внутрішнього верховенства права, то жоден із них не транслюється повністю і чітко у міжнародний контекст, а деякі ще й суперечать. Практика держав передбачає, що верховенство права існує такою мірою, якою держави відчують необхідність політичних дій, використовуючи поняття міжнародного права.

1. Горобець К. Верховенство права як ціннісно-нормативний феномен. *Філософія права і загальна теорія права*. 2013. № 2. С. 207–214.

2. Сливка С.С. *Філософія права: навч. посіб.* Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 136 с.

3. *Верховенство права: історія, теорія, практика: зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф.* (22 груд. 2010 р.). Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2011. 360 с.